

Проф. д-р Толе Белчев
Проф. д-р Ранко Младеноски

*Излагање (секциско предавање) на Меѓународната научна конференција
„Климентовото дело“ (јазик, литература, образование, култура)
што се одржа на Филолошкиот факултет во Штип на 23 и 24 јуни 2016 година
во организација на Филолошкиот факултет и Факултетот за образовни науки
при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип*

КОНТЕКСТОТ СВ. КЛИМЕНТ VS ПРЛИЧЕВ ВО МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА МЕМОРИЈА

Во трудот со наслов „Контекстот св. Климент vs Прличев во македонската културна меморија“ се елаборираат воспоставените релации во македонската колективна културна меморија меѓу двајца мошне значајни дејци од македонската книжевна и, воопшто, културна историја – св. Климент Охридски од 9 век и Григор Прличев од 19 век. Имено, во трудот се интерпретираат неколку народни легенди и преданија во кои македонската фолклорна традиција ги поставува св. Климент и Прличев во идентичен хронотопски контекст, „Автобиографијата“ на Прличев, како и суштинските особености на „Словото за св. Климент“ (*Слово за Климента*) од Григор Прличев одржано во Охрид во 1867 година.

На почетокот од народната легенда со наслов „Свети Климент го спасува Григора Прличев“ се вели: „Кога свети Климент шетал по земјата, во тоа време живеел и Григор Прличев“. Ваквата засведочена историско-хронотопска изместеност во оваа и во други легенди можеби и не е толку наивна и неука како што нам ни се чини на прв поглед. Врските меѓу св. Климент Охридски и Григор Прличев се толку длабоки што со леснотија можеме овие двајца наши културни дејци да ги подведеме под многубројни конвергентни детерминанти: просветителство, ренесанса, заштитништво на народот и непосредна поврзаност со народот во Охрид, апсење и прогонство заради ширење на писменоста, примарно место во македонската книжевност (св. Климент како прв оригинален автор на книжевно-уметничка литература, а Прличев како прв автор на поема), култ на охриданиите и на сите Македонци и кон св. Климент Охридски и кон Григор Прличев, смрт и вечно почивалиште во Охрид итн. Оттаму доаѓа, впрочем, и поврзувањето на овие двајца наши мошне значајни културни дејци во македонската колективна меморија, а најзначајната улога во тоа, секако, ја има топосот – Охрид.

Во своето творештво Прличев многу често се повикува или го споменува св. Климента и неговото грандиозно дело. Колку за илустрација на кажаното, ќе земеме предвид и ќе анализираме три ракописи на Прличев:

- а) Автобиографија;
- б) Писмо на Прличев до Никола Робев од 3 јуни 1867 година;
- в) Слово за Климента.

Во неговата „Автобиографија“ (пишувана во 1884 и 1885 година во Солун) Прличев 11 пати го споменува св. Климента во разни контексти. Најчесто тоа спомнување е во врска со Климентовата црква и со молитвите упатени кон светителот. Но, за нашата тема најзначаен е оној фрагмент од Прличевата „Автобиографија“ каде што авторот зборува за сонот што го видел при неговото спроведување од Охрид до дебарските зандани во 1868 година:

Во критичните дни на животот, и кога луѓето биле најмногу разволнувани, им се сниле соништа што јасно им претскажувале каква судба ги чека. Истото се случи и

вечерта. Со своите телесни очи никогаш не сум видел толку јасно колку она што го видов таа вечер со душевните очи: ми се јави на сон еден кус човек, во пребела риза, белобрад, гологлав, келав. Гола сабја, светла како сонце, му блескаше во десницата. Мавна со неа и ја пресече главната алка од моите вериги. Тојчас се разбудив, од радости ли, или од живости на сновидението. (Прличев, 1991: 104).

Иако во овој дел од „Автобиографијата“ Прличев не кажува експлицитно дека човекот што му се јавил во сонот е св. Климент, сепак во подоцнежната нарација од автобиографскиот текст се среќаваме со исказ (поточно дијалог) во кој имаме многу јасен податок:

Момчето целива десница г-ну Чудову. После и мене.

– Ако те гледам така болен, јас ќе умрам од жал.

– Трпение, Георги! Нека пострадаме малку. Сам Христос страдал за народ.

– Нема да страдате за многу. – рече Чудо. – Тако ми св. Климента, ќе се спасите.

– Да му ја имам милоста. И на сон ме се јави он.

– Нема да ве заборава он ни Вас, ни Вашите непријатели.

Значајни се овие сегменти од „Автобиографијата“ затоа што директно кореспондираат со легендите во кои се ставаат во контекст св. Климент и Прличев, како што ќе се покаже тоа подолу.

Во писмото упатено до Никола Робев на 3 јуни 1867 година, Прличев меѓу другото зборува за одржан народен собир во училиштето „Св. Климент“ во Охрид. Тоа е, се разбира, уште еден податок за култот кон св. Климент на сите охридани, а во таа смисла и на Прличев.

Но, мошне децидни ставови на Прличев за св. Климент наоѓаме во познатото „Слово за Климента“ од 1867 година.¹ Од содржината на споменатото писмо на Прличев до Никола Робев може да се заклучи дека оваа беседа Прличев ја одржал во охридското училиште што го носело токму името на заштитникот на Охрид – „Св. Климент“. Со восхит и со огромна почит зборува Прличев за св. Климент возвишувајќи го неговото дело дури и до пиедесталот на најголемите христијански великодостојници како што се апостолите:

Св. Климент – несравнено богомудар и плодовит чудотворец; св. Климент – светозарно сонце за Словените; св. Климент – бесмртно блажен којшто го покри небото со својата слава; св. Климент којшто на небото е рамен со дванаесетте свети апостоли; св. Климент којшто стои надесно од Исуса Христа, којшто преку него најјасно докажува дека словото е Бог; и пак, и пак да кажеме дека словото е Бог!

Воопшто не можеме да најдеме зборови и мисли со кои ќе го пофалиме свети Климента како што треба.

Во однос на легендите, пак, ние овде земаме предвид четири легенди за св. Климент и за Григор Прличев: а) „Свети Климент и Прличев“; б) „Народот се моли за Прличев“; в) „Прличев во битолскиот затвор“ и г) „Свети Климент го спасува Григора Прличев“. Во сите нив има траги од Прличевата „Автобиографија“, односно тие се поврзани со оној фрагмент во кој авторот раскажува за сонот во кој му се јавил св.

---

¹ Има бројни научни трудови во кои се дадени детални податоци за словата на Прличев за св. Климент, но и за сите познати слова (беседи) на Прличев. Наведуваме тука само неколку извори што, пак, од своја страна упатуваат и на други такви извори: Поленаковиќ, 1988: 229; Пърличев, 1980: 235/ 462; Георгиевски, 2011: 69-70; Коуба, 2011: 48.

Климент. Ќе го илустрираме тоа со споредба меѓу фрагментот од „Автобиографијата“ (хипотекст) и легендата со наслов „Народот се моли за Прличев“ (хипертекст).

АВТОБИОГРАФИЈАТА НА ПРЛИЧЕВ КАКО ХИПОТЕКСТ ЗА ЛЕГЕНДА ЗА СВ. КЛИМЕНТ И ПРЛИЧЕВ	
<i>Фрагмент од „Автобиографијата“ на Прличев</i>	<i>„Народот се моли за Прличев“ (народна легенда)</i>
<p>Во критичните дни на животот, и кога луѓето биле најмногу разволнувани, им се сниле сништа што јасно им претскажувале каква судба ги чека. Истото се случи и вечерта. Со своите телесни очи никогаш не сум видел толку јасно колку она што го видов таа вечер со душевните очи: ми се јави на сон еден кус човек, во пребела риза, белобрад, гологлав, ќелав. Гола сабја, светла како сонце, му блескаше во десницата. Мавна со неа и ја пресече главната алка од моите вериги. Тојчас се разбудив, од радости ли, или од живости на сновидението. (Прличев, 1991: 104).</p>	<p>Многу маки пател народот во Охридско од грчките владици. Тогаш учителот Григор Прличев почнал да ги бунтува луѓето против грчките владици. Затоа тие го затвориле учителот во дебарските зандани.</p> <p>Кога разбрал народот, почнал да се моли за неговото добро во црквата „Свети Климент“. Истата вечер, по народните молби, на сон на Прличев му се јавил свети Климент и му рекол дека утредента ќе биде ослободен од затвор. И навистина другиот ден со Климентовата помош учителот Григор Прличев бил ослободен од дебарските зандани. (Стојчевска-Антиќ, 1982: 74-75).</p>

Всушност, четирите легенди за кои зборуваме се поврзани токму со затворањето на Прличев и со неговиот сон. Анонимните автори на легендите ја модифицираат нарацијата со внесување на свои иновации. На пример, во една од нив охридскиот светител не му се јавува во сон на Прличев, ами на „најголемиот кадија“ кој подоцна ќе го ослободи Прличев, а изместен е и сетингот со тоа што Прличев е „ставен во затвор“ во три града – Дебар, Битола, Прилеп.

Споредбите помеѓу „Автобиографијата“ и легендите за св. Климент и Прличев покажуваат дека култот на Григор Прличев кон св. Климент бил еден значаен поттикнувачки фактор за креирањето на контекстот *св. Климент vs Григор Прличев* во македонската колективна културна меморија.

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Македонија

**МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО
(ЈАЗИК, ЛИТЕРАТУРА, ОБРАЗОВАНИЕ, КУЛТУРА)**

23-24 јуни, 2016

Кампус 4 - Штип

ПРОГРАМА

23.06.2016 (четврток)

09.00ч. – Пријавување на учесниците

11.00ч. – 11.30ч. – Свечено отворање на конференцијата

- Поздравен говор на деканот на Филолошкиот факултет при УГД, *д-р Драгана Кузмановска*

- Поздравен говор на деканот на Факултетот за образовни науки при УГД, *д-р Соња Петровска*

11.30ч. – 12.30ч. – Пленарна сесија

- *Проф. д-р Маја Јакимовска-Тошиќ* - Просветната и книжевната програма на Св. Климент Охридски согледана во дејствувањето на Охридската книжевна школа.

- *Проф. д-р Стојко Стојков* - Свети Климент како *наш* и *каков*.

- *Проф. д-р Волф Ошлис* - Германскиот бискуп Вихинг (830-912) – противник, конкурент или жртва на македонските Седмочисленци?

12.30ч. – 13.00ч. - Кафе пауза

13.00ч. – 14.30ч. – Прва сесија

14.30ч. – 15.00ч. - Кафе пауза

15.00ч. – 16.30ч. – Втора сесија

23.06.2016 (четврток)

13.00ч. – 14.30ч. – ПРВА СЕСИЈА

	КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО Модератор: Снежана Веновска-Антевска
1.	Јасмина Ќирик –THE CULT OF ST. CLEMENT OF OHRID AND CREATION OF SACRED TOPOI AT OHRID
2.	Добрила Миловска – ПОУЧИТЕЛНИТЕ СЛОВА НА СВЕТИ КЛИМЕНТ
3.	Силвана Симоска - РЕЦЕПЦИЈАТА НА КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО ВО ГЕРМАНСКИОТ ДИСКУРС
4.	Снежана Веновска-Антевска - КУЛТУРНИТЕ ВРЕДНОСТИ ИЗГРАДЕНИ ВРЗ КЛИМЕНТОВАТА ТРАДИЦИЈА ВО МАКЕДОНСКИОТ XIX ВЕК
5.	Лилјана Пандева - ПРИЛОЗИТЕ КАКО ЗБОРОВНА ГРУПА ВО СЛОВАТА НА КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ (ЦРКОВНОСЛОВЕНСКО-МАКЕДОНСКА ЈАЗИЧНА ПАРАЛЕЛА)
6.	Соња Енџекова Сопотска - ТРАНСПОНИРАЊЕ И ХЕРМЕНЕВТИЧКИ АСПЕКТ НА КНИЖЕВНИ ЖАНРОВИ ОД СТАРАТА СВЕТСКА ЛИТЕРАТУРА ВО КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО
7.	Драгана Кузмановска, Весна Ничева - ПРОСВЕТИТЕЛСТВОТО И СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ

	ЈАЗИК Модератор: Марија Леонтиќ
1.	Марија Леонтиќ - ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНЦИЈА НА ЛЕКСИЧКО НИВО ПРИ ПРЕВЕДУВАЊЕ ОД ТУРСКИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК
2.	Софија Заболотнаја - ПРЕВОДОТ И КОМЕНТАРИТЕ: МОДЕРНАТА ПОТРЕБА ЗА КОМПРЕСИИ
3.	Виолета Николовска - Б. КОНЕСКИ – КОДИФИКАТОР НА МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК
4.	Светлана Јакимовска - ТЕРМИНИТЕ И НИВНИТЕ ФРАНЦУСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО ЗБОРНИКОТ <i>ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА ТЕОЛОГИЈАТА</i> ОД ЈОВАН ТАКОВСКИ
5.	Билјана Ивановска, Мери Басовска - ЗА ЗБОРОТ ШТО НАПРАВИ УСПЕШНА КАРИЕРА ВО ЈАЗИКОТ
6.	Снежана Кирова, Драгана Кузмановска, Биљана Иванова - ЧЕТИРИЈАЗИЧНА СПОРЕДБА НА ПОСЛОВИЦИ
7.	Татјана Уланска - ЕФЕКТИВНОСТА НА КОРИСТЕЊЕ МЕТАФОРИ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК
8.	Делфина Јованова Николенко - СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКИ МЕЃУ ГЛАГОЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ И РУСКИОТ ЈАЗИК
9.	Даринка Маролова - РЕФЕРЕНЦИЈАЛНИТЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМИ СО КОМПОНЕНТА „ДУША“ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ПРЕВОДНИ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК
10.	Весна Продановска - УЛОГАТА НА НАСТАВНИКОТ И НА УЧЕНИКОТ ПРИ СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК

	<p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА Модератор: Марија Кукубајска</p>
1.	Sunčica Denić - PERSECUTION AND HOMELAND IN SERBIAN LITERATURE OF KOSOVO AND METONIJA
2.	Stana Smiljkovic - CULTURAL CONTEXT AND HUMANIZATION OF EDUCATION ON EXAMPLES OF LITERARY TEXTS FOR CHILDREN
3.	Милутин Ђуричковић - АНТОЛОГИЈА НА МАКЕДОНСКАТА ПОЕЗИЈА И ПРОЗА ЗА ДЕЦА НА СРПСКИ ЈАЗИК
4.	Марија Кукубајска, Татјана Илиевска – ЦРКОВНА ЛИТЕРАТУРА / ИЛУСТРАЦИЈА: СРЕДНОВЕКОВНА МАКЕДОНИЈА И АНГЛИЈА
5.	Марија Крстева - INTERTEXTUAL REFERENCES TO J. CONRAD'S NOVELLA HEART OF DARKNESS IN F. F. COPPOLA'S FILM APOCALYPSE NOW
6.	Наталија Лапаева-Ристеска – «НАИВНА» ЛИТЕРАТУРА ВО МАКЕДОНИЈА: КОПНЕЖ ЗА ХЕРОЈ ВО РОМАНОТ «ВРАЌАЊЕ НА ЛЕГЕНДАТА» ОД БОРИС ЈОВАНОВСКИ
7.	Даниела Коцева – УЛОГАТА НА ЦРКВАТА НЕКОГАШ И ДЕНЕС

	<p style="text-align: center;">ОБРАЗОВАНИЕ Модератор: Марија Кусевска</p>
1.	Снежана Мирасчиева - ЗА ОДНОСОТ МЕЃУ УЧИТЕЛОТ И УЧЕНИКОТ- ОД КЛИМЕНТА ДО ДЕНЕС
2.	Марија Кусевска - УПОТРЕБАТА НА ЕВРОПСКОТО ЈАЗИЧНО ПОРТФОЛИО ЗА САМООЦЕНУВАЊЕ И РАЗВИВАЊЕ АВТОНОМИЈА ПРИ УЧЕЊЕТО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ
3.	Слаѓана Стаменкова - ИНОВАТИВНИ МЕТОДИ ВО ОБРАЗОВАНИЕТО, ПОВРЗУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА СО ЕВРОПА И СВЕТОТ
4.	Радмила Живановиќ – ПРОЦЕСОТ НА КОМПЈУТЕРИЗАЦИЈА И ДИГИТАЛИЗАЦИЈА НА ФОРМАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ СПОРЕД НАЦИОНАЛНАТА ОБРАЗОВНА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
5.	Наташа Лазарева – ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ
6.	Петре Петковски, Емилија Шеќеринова – ТЕСТИРАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ ВО СОВРЕМЕНИОТ ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

15.00ч. – 16.30ч. – ВТОРА СЕСИЈА

	КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО Модератор: Снежана Веновска-Антевска
1.	Димитар Пандев - БИБЛИСКИТЕ ПАРАБОЛИ ВО КЛИМЕНТОВИТЕ СЛОВА (СО ПОСЕБЕН ОСВРТ ВРЗ ПАРАБОЛАТА ЗА БЛУДНИОТ СИН)
2.	Лилјана Макаријоска – УЛОГАТА НА ОХРИДСКАТА КНИЖЕВНА ШКОЛА ВО РАЗВИТОКОТ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА ПИСМЕНОСТ
3.	Толе Белчев, Ранко Младеноски – КОНТЕКСТОТ СВ. КЛИМЕНТ VS ПРЛИЧЕВ ВО МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА МЕМОРИЈА
4.	Жаклина Ѓорѓиоска, Лилјана Макаријоска – ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ПОЕМАТА ПОСВЕТЕНА НА АЗБУКОСЛОВЕЦОТ – КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ
5.	Соња Петровска, Трајко Мицевски - ЗНАЕЊЕТО КАКО ФАКТОР ЗА ОПШТЕСТВЕН И ДУХОВЕН РАЗВОЈ ПО ПРИМЕРОТ И ДЕЛОТО НА СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ
6.	Оливер Цацков - УНИВЕРЗАЛНОСТА НА КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО – НЕИЗГАСЛИВА СВЕТЛИНА ЗА СЕСЛОВЕНСКИТЕ НАРОДИ

	ОБРАЗОВАНИЕ Модератор: Марија Кусевска
1.	Татјана Стојаноска Иванова, Ана Фрицханд, Орхидеа Шурбаноска, Билјана Блажевска – ЕДНАКВОСТ НА ОБРАЗОВНИ ШАНСИ: РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
2.	Сузана Пецаковска - ИСТОРИСКИ ОСВРТ НА СИСТЕМОТ ЗА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ КВАЛИТЕТ ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ ВО РМ: ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ
3.	Татјана Стојаноска Иванова, Владимир Илиевски, Иван Анастасовски – ОБРАЗОВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ И НАСИЛСТВОТО
4.	Ирена Китанова - READING AS A NECESSITY AND JOY
5.	Весна Коцева, Марија Тодорова - УЧЕЊЕ НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК ВО РАМКИТЕ НА НАСТАВАТА CLIL
6.	Марија Тодорова, Весна Коцева - ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЈА НА ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

24.06.2016 (петок)

11.30ч. – 12.30ч. – Пленарна сесија

- Проф. д-р Илија Велев - СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ И ВТЕМЕЛУВАЊЕТО НА БРЕГАЛНИЧКАТА КНИЖЕВНА ТРАДИЦИЈА

- Проф. д-р Блаже Китанов – ЛЌУБОВТА И ПЕСНАТА КАКО МОСТ ЗА ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА

12.30ч. – 14.00ч. - Сесија

- Завршен говор
- Свечен ручек во Универзитетски клуб

12.30ч. – 14.00ч. – СЕСИЈА

	КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО Модератор: Милена Ристова-Михајловска
1.	Трајче Стојанов - ST. KLIMENT AS ETHICIST
	Виолета Димова – МЕТОДОТ НА ЕСТЕТИКА НА КОМУНИКАЦИЈА ПРИ ИНТЕРПРЕТАЦИЈА НА „ПОХВАЛАТА НА СВ. КИРИЛ ФИЛОЗОФ“
2.	Милена Ристова-Михајловска – ЗА ДВЕ ПОХВАЛНИ СЛОВА НА СВЕТИ КЛИМЕНТ И БИБЛИСКИТЕ ЦИТАТИ И ЕЛЕМЕНТИ ВО НИВ
3.	Марија Емилија Кукубајска - ОД СВ. КЛИМЕНТ ДО 21 ВЕК: КАРДИНАЛНИ ПРОМЕНИ ВО ХРИСТИЈАНСТВОТО
4.	Николче Ѓорѓев, Трајко Мицевски - СВЕТИ КЛИМЕНТ ДУХОВЕН ВОДАЧ И ПРИМЕР ЗА ВИСТИНСКИ ЛИДЕР
5.	Весна Кожинкова - СИЛАТА НА КЛИМЕНТОВИОТ ДУХ ВО РАЃАЊЕТО НА НОВАТА МАКЕДОНСКА КНИЖЕВНОСТ
6.	Игор Јанев, Борче Милошески - ДЕЛОТО НА СВЕТИ КЛИМЕНТ ВО НАСТАВАТА ПО ИСТОРИЈА